

**BADIIY USLUB VA INDIVIDUAL IJODKOR USLUBI: O‘ZBEK
ADABIYOTSHUNOSLIGINING NAZARIY QARASHLARI**

Muhitdinova Feruza Uktamjanovna

Yangi Namangan tumani 63-sonli maktab ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi

E-mail: usmonovaf073@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada badiiy uslub va individual ijodkor uslubi tushunchalarining nazariy-estetik mohiyati, ularning o‘zaro munosabati hamda o‘zbek adabiyotshunosligida talqin etilish xususiyatlari tadqiq etilgan. Badiiy uslubning adabiy jarayon, janr, poetik tafakkur, badiiy til va milliy-estetik an‘analari bilan aloqasi tahlil qilingan. Shuningdek, individual ijodkor uslubining shakllanishida ijodkor dunyoqarashi, hayotiy tajribasi, estetik qarashlari, obraz yaratish mahorati, til vositalaridan foydalanish xususiyatlari va kompozitsion yechimlarning o‘rni yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *badiiy uslub, individual uslub, ijodkor uslubi, adabiyotshunoslik, poetika, badiiy til, estetik tafakkur, ijodiy individuallik, obraz, kompozitsiya, uslubshunoslik, o‘zbek adabiyoti.*

Kirish. Badiiy adabiyotning estetik tabiati va poetik xususiyatlarini tadqiq etishda uslub kategoriyasi alohida nazariy ahamiyat kasb etadi. Chunki badiiy asarning mazmuni va shakli, ijodkorning voqelikni idrok etishi va uni estetik jihatdan qayta yaratishi, til vositalaridan foydalanish mahorati hamda obrazlar tizimini shakllantirish tamoyillari muayyan uslubiy xususiyatlar orqali namoyon bo‘ladi. Shu jihatdan badiiy uslubni faqat til vositalarining qo‘llanishi bilan chegaralash mumkin emas. U ijodkorning dunyoqarashi, estetik ideali, poetik tafakkuri va individual ijodiy tajribasi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan murakkab adabiy-estetik hodisadir.

Adabiyotshunoslikda badiiy uslub va individual ijodkor uslubi tushunchalari bir-biriga yaqin bo‘lsa-da, ular mazmun va qamrov jihatidan farqlanadi. Badiiy uslub muayyan adabiy davr, yo‘nalish, maktab yoki milliy adabiyotga xos umumiy estetik-poetik xususiyatlarni ifodalashi mumkin. Individual ijodkor uslubi esa konkret adibning badiiy tafakkuri, voqelikni tasvirlash usuli, obraz yaratish prinsiplari, til va tasviriy vositalarni tanlash hamda ulardan foydalanish mahoratida namoyon bo‘ladigan o‘ziga xoslikni anglatadi. Demak, individual uslub umumiy badiiy-estetik qonuniyatlar doirasida shakllansa-da, ijodkorning ijodiy individualligini belgilovchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi.

O‘zbek adabiyotshunosligida uslub masalasi uzoq yillardan buyon adabiy-nazariy tadqiqotlarning muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida shakllanib kelmoqda. Mumtoz

adabiyotimizda ijodkor mahorati, soʻz qoʻllash sanʼati, badiiy tasvir vositalari va poetik ifoda masalalariga alohida eʼtibor qaratilgan boʻlsa, zamonaviy adabiyotshunoslikda uslub tushunchasi kengroq - ijodkorning estetik tafakkuri, individual poetikasi va badiiy olamni yaratish tamoyillari bilan bogʻliq holda oʻrganilmoqda. Ayniqsa, Alisher Navoiy, Bobur, Abdulla Qodiriy, Choʻlpon, Oybek, Abdulla Qahhor, Gʻafur Gʻulom, Said Ahmad va boshqa ijodkorlarning badiiy merosini oʻrganish jarayonida individual uslub masalasi muhim ilmiy muammo sifatida namoyon boʻladi.

Bugungi adabiyotshunoslikda badiiy uslubni oʻrganish faqat anʼanaviy poetik tahlil bilan cheklanmay, lingvopoetik, qiyosiy-tipologik, germeneytik, narratologik va intertekstual yondashuvlar asosida ham olib borilmoqda. Bu esa individual ijodkor uslubining shakllanish mexanizmlarini yanada chuqurroq ochib berish imkonini yaratadi. Xususan, badiiy til, metaforik tafakkur, ramz va timsollar, syujet-kompozitsion qurilish, obrazlar tizimi, muallif nutqi va personaj nutqi kabi unsurlarni kompleks tahlil qilish orqali muayyan adib uslubining oʻziga xos jihatlarini aniqlash mumkin.

Mazkur tadqiqotning maqsadi badiiy uslub va individual ijodkor uslubi tushunchalarining nazariy mohiyatini ochib berish, ularning oʻzaro munosabatini aniqlash hamda oʻzbek adabiyotshunosligida shakllangan nazariy qarashlarni umumlashtirishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari sifatida badiiy uslub tushunchasining nazariy mazmunini aniqlash, individual ijodkor uslubining asosiy belgilarini belgilash, uslubning badiiy til, poetik tafakkur va ijodkor dunyoqarashi bilan aloqasini ochib berish hamda oʻzbek adabiyotshunosligidagi nazariy yondashuvlarni tahlil qilish belgilandi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi badiiy uslub va individual ijodkor uslubining umumiy hamda farqli jihatlarini tizimli ravishda yoritish, individual uslubni shakllantiruvchi poetik omillarni oʻzaro bogʻliq holda tavsiflash va mazkur tushunchalarni zamonaviy adabiyotshunoslik metodologiyasi asosida talqin etishga qaratilgan.

Tadqiqotda tahlil, qiyoslash, umumlashtirish, poetik va lingvopoetik tahlil metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar badiiy uslubning nazariy mohiyatini hamda individual ijodkor uslubining oʻziga xos xususiyatlarini kompleks ravishda tadqiq etish imkonini beradi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Badiiy uslub va individual ijodkor uslubi adabiyotshunoslikning muhim nazariy kategoriyalaridan biri boʻlib, ushbu tushunchalar badiiy asarning shakli va mazmuni, ijodkorning estetik tafakkuri, badiiy til hamda poetik mahorati bilan bevosita bogʻliq holda tadqiq etiladi. Oʻzbek adabiyotshunosligida mazkur masalaning nazariy asoslarini yoritishda I. Sulton, H. Umurov, D. Quronov kabi olimlarning tadqiqotlari muhim oʻrin tutadi.

I. Sultonning “Adabiyot nazariyasi” darsligida adabiyotning oʻziga xosligi, badiiy asar tabiati, adabiy tur va janrlar, ijodiy metod hamda uslub masalalari nazariy jihatdan yoritilgan.

Muallif uslubni ijodkorning badiiy ifoda imkoniyatlari va ijodiy o‘ziga xosligi bilan bog‘liq holda talqin qiladi [1]. Mazkur manba o‘zbek adabiyotshunosligida uslub kategoriyasining nazariy asoslarini aniqlash uchun muhim ilmiy manba hisoblanadi.

H. Umurovning “Adabiyotshunoslik nazariyasi” asarida badiiy adabiyotning tabiati, badiiy asar xususiyatlari, ijodiy jarayon, adabiy tur va janrlar, ijodiy metod hamda uslub masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan [2]. Ushbu tadqiqotda uslub badiiy ijodning muhim nazariy kategoriyalaridan biri sifatida qaraladi. Shu jihatdan mazkur manba individual ijodkor uslubining badiiy ijod jarayonidagi o‘rnini aniqlash uchun metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

D. Quronovning “Adabiyotshunoslikka kirish” darsligi esa badiiy adabiyot, badiiy obraz, poetika, adabiy tur va janr, badiiy tasvir va ifoda vositalari kabi nazariy kategoriyalarni tizimli ravishda tushuntirishga qaratilgan [3]. Mazkur yondashuv individual uslubni faqat til hodisasi sifatida emas, balki ijodkorning badiiy tafakkuri va poetik tizimi bilan bog‘liq murakkab hodisa sifatida tadqiq etish imkonini beradi.

Jahon adabiyotshunosligida badiiy uslub masalasini nazariy o‘rganishda V. V. Vinogradovning “О теории художественной речи” asari alohida ahamiyatga ega. Olim badiiy nutq, poetik til va muallif obrazi masalalarini tahlil qilish orqali badiiy matnning o‘ziga xosligini aniqlashga e‘tibor qaratadi [4]. Vinogradovning qarashlari individual ijodkor uslubini badiiy nutqning o‘ziga xos tashkil etilishi, til birliklarining estetik vazifasi va muallifning badiiy ifoda usuli bilan bog‘liq holda o‘rganish imkonini beradi.

M. M. Baxtinning “Эстетика словесного творчества” asarida muallif va qahramon munosabati, badiiy matn, nutq janrlari, dialogiklik, xronotop va ijodkorning badiiy pozitsiyasi kabi masalalar yoritilgan [5]. Baxtinning nazariy qarashlari individual ijodkor uslubini muayyan adibning dunyoni badiiy idrok etishi va turli nutq shakllarini estetik jihatdan tashkil etish xususiyatlari bilan bog‘liq holda tahlil qilish uchun muhim metodologik asos yaratadi.

Yuqoridagi ilmiy manbalarni umumlashtirish shuni ko‘rsatadiki, badiiy uslub kengroq adabiy-estetik kategoriya sifatida namoyon bo‘lsa, individual ijodkor uslubi konkret adibning ijodiy individualligini ifodalovchi o‘ziga xos poetik tizimni anglatadi. Individual uslubning shakllanishida ijodkorning dunyoqarashi, estetik ideali, badiiy tafakkuri, til imkoniyatlaridan foydalanish mahorati, obraz yaratish prinsiplari, syujet va kompozitsiyani tashkil etish usullari muhim ahamiyatga ega.

Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda uslub masalasi ko‘pincha adabiyot nazariyasi, badiiy til, poetika yoki ijodkor mahorati doirasida alohida yo‘nalishlar sifatida o‘rganilgan. Badiiy uslub va individual ijodkor uslubining o‘zaro munosabatini badiiy til, poetik tafakkur, muallif pozitsiyasi va estetik idealning yaxlit tizimi sifatida kompleks tadqiq etish mazkur mavzuning dolzarbligini belgilaydi.

Tahlil va natijalar. Badiiy uslub adabiyotshunoslikda ijodkorning voqelikni estetik jihatdan idrok etishi va uni badiiy shaklda ifodalash xususiyatlarini belgilovchi murakkab poetik kategoriya sifatida qaraladi. U badiiy asarning mazmuni va shakli, obrazlar tizimi, kompozitsiyasi, badiiy tili hamda tasviriy-ifodaviy vositalarining o‘zaro uyg‘unligi asosida yuzaga keladi. Shu sababli uslubni faqat yozuvchining so‘z tanlash yoki gap qurish xususiyati bilan izohlash yetarli emas. U ijodkorning butun badiiy tafakkuri va estetik dunyoqarashini namoyon etuvchi yaxlit tizimdir.

I. Sulton adabiy ijodning mazmun va shakl birligi, ijodkorning badiiy mahorati hamda individual xususiyatlarini adabiy jarayonning muhim jihatlari sifatida ko‘rsatadi. H. Umurov ham uslub masalasini ijodkorning badiiy fikrlashi va voqelikni tasvirlash usuli bilan bog‘liq holda talqin qiladi. Ushbu qarashlardan kelib chiqib, badiiy uslubni uch asosiy komponentning birligi sifatida tavsiflash mumkin: badiiy tafakkur, estetik mazmun va ifoda shakli.

Badiiy uslubning shakllanishida adabiy muhit va tarixiy davr ham muhim ahamiyatga ega. Har bir davrning ijtimoiy-estetik ehtiyojlari, ustuvor mavzulari, adabiy an‘analari va poetik qarashlari ijodkor uslubining shakllanishiga ta’sir ko‘rsatadi. Biroq ijodkor mavjud an‘analarni shunchaki takrorlamaydi, balki ularni o‘zining individual estetik qarashlari asosida qayta talqin qiladi. Natijada umumiy adabiy uslub doirasida individual ijodkor uslubi shakllanadi.

Individual ijodkor uslubi muayyan adibning boshqa ijodkorlardan ajralib turishini ta’minlovchi badiiy-estetik belgilar majmuasidir. U ijodkorning mavzu tanlashi, voqelikni tasvirlash tamoyillari, obraz yaratish usuli, badiiy til imkoniyatlaridan foydalanishi, kompozitsion qurilish va muallif pozitsiyasida namoyon bo‘ladi. Shu sababli individual uslubni ijodkorning adabiy jarayondagi o‘ziga xos “badiiy imzosi” sifatida baholash mumkin.

Individual uslubning asosiy belgilarini quyidagi tizim orqali ifodalash mumkin:

Individual komponenti	uslub	Namoyon bo‘lish shakli
Mavzu va muammo		Ijodkor doimiy murojaat qiladigan mavzular va muammolar
Badiiy tafakkur		Voqelikni idrok etish va talqin qilish usuli
Obrazlar tizimi		Qahramon yaratish va xarakter ochish prinsiplari

Badiiy til	Leksik, sintaktik va stilistik vositalardan foydalanish
Tasviriy vositalar	Metafora, ramz, tashbeh, kinoya va boshqa vositalar
Kompozitsiya	Voqealarni joylashtirish va badiiy yaxlitlikni ta'minlash
Muallif pozitsiyasi	Voqealar va qahramonlarga munosabat
Janr xususiyati	Janr imkoniyatlaridan individual foydalanish

Mazkur komponentlar bir-biridan mustaqil emas. Aksincha, ular o‘zaro ta’sirlashib, ijodkorning yaxlit poetik tizimini hosil qiladi. Masalan, ijodkorning dunyoqarashi uning mavzu tanlashiga, mavzu esa obrazlar tizimi va badiiy tilning o‘ziga xos shakllanishiga ta’sir ko‘rsatadi. Demak, individual uslubni aniqlashda bitta belgiga emas, balki belgilar tizimiga tayanish zarur.

Individual uslubning eng muhim ko‘rsatkichlaridan biri badiiy tildir. Biroq badiiy til va individual uslub aynan bir tushuncha emas. Badiiy til uslubning asosiy ifoda vositasi bo‘lsa, individual uslub ushbu vositalarning ijodkor tomonidan qanday tanlanishi va qanday estetik vazifada qo‘llanishini belgilaydi.

V. V. Vinogradov badiiy nutqning o‘ziga xosligini tadqiq etishda til birliklarining badiiy-estetik funksiyasiga alohida e’tibor beradi [4]. Ushbu yondashuvdan kelib chiqib, ijodkor uslubini tahlil qilishda uning lug‘at tarkibi, sinonimlardan foydalanishi, frazeologik birliklarni tanlashi, gap qurilishi, metaforik ifodalar va boshqa stilistik vositalardan foydalanish chastotasi hamda funksiyasini o‘rganish muhimdir.

Masalan, ayrim ijodkorlar qisqa va ixcham jumlar orqali dinamik tasvir yaratishga moyil bo‘lsa, boshqalar kengaytirilgan sintaktik konstruksiyalar, tasviriy detallar va metaforik birliklar orqali badiiy manzarani kengaytiradi. Shu jihatdan til birliklarining tanlanishi va qo‘llanishi ijodkorning estetik maqsadi bilan bevosita bog‘liq bo‘ladi.

Individual uslubning shakllanishida ijodkor dunyoqarashi asosiy omillardan biridir. Chunki ijodkor badiiy voqelikni mavjud holicha ko‘chirmaydi, balki uni o‘zining hayotiy tajribasi, estetik qarashlari va ma’naviy mezonlari asosida qayta yaratadi. Shu sababli bir xil

tarixiy yoki ijtimoiy voqea turli ijodkorlar tomonidan mutlaqo boshqa-boshqa poetik shaklda tasvirlanishi mumkin.

M. M. Baxtinning muallif va qahramon munosabati, muallif pozitsiyasi hamda badiiy nutqning ko‘povozlilik haqidagi qarashlari ushbu masalani chuqurroq anglashga yordam beradi. Ijodkorning voqelikka munosabati uning qahramonlarni tanlashi, ularga munosabat bildirish usuli va badiiy konfliktni tashkil etishida namoyon bo‘ladi.

Shu ma’noda individual uslubni quyidagi nazariy model asosida ifodalash mumkin:

Individual uslub = dunyoqarash + estetik ideal + badiiy tafakkur + til va poetik vositalar + ijodiy tajriba.

Mazkur formula matematik hisob-kitobni emas, individual uslubning tarkibiy shakllanish mexanizmini ifodalaydi. Undagi har bir komponent boshqalari bilan uzviy bog‘liq holda ijodkorning badiiy individualligini yuzaga chiqaradi.

O‘zbek adabiyoti tarixida individual uslubning yorqin namunalarini ko‘plab ijodkorlar ijodida kuzatish mumkin. Jumladan, Alisher Navoiy ijodida falsafiy-estetik tafakkur, obrazlilik, ramziylik va badiiy tilning yuksak imkoniyatlaridan foydalanish ustuvor xususiyat sifatida namoyon bo‘ladi. Abdulla Qodiriy nasriy uslubida esa tarixiy voqelikni realistik tasvirlash, xarakter yaratish, milliy kolorit va xalqona nutq imkoniyatlaridan foydalanish muhim o‘rin egallaydi.

Cho‘lpon ijodida inson ruhiyati, ozodlik, milliy o‘zlik va ijtimoiy muammolarni poetik talqin qilish bilan bir qatorda, obrazli va hissiy-ekspressiv til alohida ahamiyat kasb etadi. Abdulla Qahhor ijodida esa ixchamlik, hayotiy detal, kinoya, yumor va dialoglarning tabiiyligi individual uslubning muhim belgilaridan biri sifatida ko‘rinadi.

Bu ijodkorlarning badiiy uslubidagi farqlar shuni ko‘rsatadiki, individual uslub muayyan davrning umumiy estetik tamoyillaridan tashqarida shakllanmaydi. Aksincha, ijodkor mavjud adabiy an‘analarni o‘zining ijodiy imkoniyatlari asosida qayta ishlab, yangi poetik sifatlarni yuzaga keltiradi. Demak, an‘ana va individuallik individual uslubning shakllanishidagi ikki asosiy omil hisoblanadi.

Zamonaviy adabiyotshunoslikda individual uslubni o‘rganish ko‘p metodli xarakter kasb etmoqda. An‘anaviy poetik tahlil bilan bir qatorda lingvopoetik, narratologik, germeneytik, qiyosiy-tipologik va intertekstual yondashuvlardan foydalanish individual uslubning murakkab tabiatini chuqurroq ochishga imkon beradi.

Lingvopoetik yondashuv ijodkorning til vositalaridan foydalanish xususiyatlarini o‘rgansa, narratologik yondashuv hikoya qilish strategiyasi, nuqtayi nazar va muallif nutqining tashkil etilishiga e’tibor qaratadi. Intertekstual yondashuv esa ijodkorning boshqa badiiy va madaniy matnlar bilan munosabatini aniqlashga yordam beradi. Shu sababli

individual uslubni kompleks tadqiq etish uchun birgina metod bilan cheklanmasdan, bir nechta metodlarning imkoniyatlarini uyg‘unlashtirish maqsadga muvofiq.

D. Quronovning adabiyotshunoslikka oid nazariy qarashlari ham badiiy asarni uning poetik komponentlari o‘zaro aloqadorligi asosida tahlil qilish zarurligini ko‘rsatadi [3]. Bunday yondashuv individual ijodkor uslubini faqat badiiy til yoki tasviriy vositalar doirasida emas, balki asarning umumiy poetik tizimi bilan bog‘liq holda o‘rganish imkonini beradi.

Umuman olganda, badiiy uslub va individual ijodkor uslubi o‘rtasidagi munosabatni “umumiylik - individuallik”, “an‘ana - yangilik”, “til - poetik tafakkur”, “mazmun - shakl” dialektik birliklari orqali tushuntirish mumkin. Badiiy uslub adabiy jarayonning umumiy estetik qonuniyatlarini ifodalasa, individual ijodkor uslubi ana shu qonuniyatlarning muayyan ijodkor tomonidan o‘ziga xos tarzda o‘zlashtirilishi va qayta yaratilishini namoyon etadi.

Shunday qilib, individual uslub ijodkorning badiiy olamini tashkil etuvchi alohida belgilar yig‘indisi emas, balki mavzu, g‘oya, obraz, til, kompozitsiya, poetik tafakkur va estetik idealning o‘zaro uyg‘unligidan tarkib topadigan yaxlit badiiy tizimdir. Mazkur yondashuv o‘zbek adabiyotidagi turli ijodkorlarning individual uslubini qiyosiy va tizimli ravishda tadqiq etish uchun samarali nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Xulosa. Olib borilgan nazariy tahlillar asosida badiiy uslub va individual ijodkor uslubi o‘zbek adabiyotshunosligining muhim poetik kategoriyalaridan biri ekanligi aniqlandi. Badiiy uslub ijodkorning voqelikni estetik idrok etishi, uni badiiy qayta yaratishi va muayyan poetik vositalar orqali ifodalashi bilan bog‘liq murakkab hodisa bo‘lib, uni faqat til xususiyatlari bilan chegaralash maqsadga muvofiq emas. U mazmun, shakl, badiiy tafakkur, obraz, kompozitsiya va tilning yaxlit birligi asosida shakllanadi.

Individual ijodkor uslubi esa umumiy adabiy-estetik qonuniyatlar doirasida shakllanadigan va muayyan adibning ijodiy individualligini namoyon etadigan o‘ziga xos poetik tizimdir. Tadqiqot davomida individual uslubning asosiy komponentlari sifatida ijodkor dunyoqarashi, estetik ideali, badiiy tafakkuri, mavzu va muammo tanlovi, obraz yaratish prinsiplari, badiiy til, tasviriy-ifodaviy vositalar, kompozitsion qurilish hamda muallif pozitsiyasi belgilandi.

O‘zbek adabiyotshunosligidagi nazariy qarashlar tahlili shuni ko‘rsatdiki, I. Sulton, H. Umurov, D. Quronov kabi olimlarning tadqiqotlarida badiiy ijod, poetika, ijodkor mahorati va uslub masalalari o‘zaro aloqador holda yoritilgan. Mazkur nazariy qarashlar individual uslubni ijodkorning faqat lingvistik o‘ziga xosligi sifatida emas, balki uning yaxlit badiiy-estetik tafakkurini ifodalovchi hodisa sifatida talqin qilish zarurligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot natijalari badiiy uslub va individual uslub o‘rtasidagi munosabatni “umumiylik va individuallik”, “an‘ana va yangilik”, “mazmun va shakl”, “til va poetik tafakkur” birliklari asosida izohlash mumkinligini ko‘rsatdi. Ijodkor mavjud adabiy an‘analarni o‘zlashtirish

bilan birga, ularni individual estetik qarashlari asosida qayta talqin qiladi. Natijada adabiy jarayonda yangi poetik sifatlar va o‘ziga xos ijodiy uslub shakllanadi.

Shuningdek, zamonaviy adabiyotshunoslikda individual ijodkor uslubini o‘rganishda lingvopoetik, poetik, narratologik, germeneytik, qiyosiy-tipologik va intertekstual yondashuvlardan kompleks foydalanish samarali natija berishi aniqlandi. Ayniqsa, badiiy tilni ijodkorning estetik tafakkuri va poetik maqsadi bilan bog‘liq holda tahlil qilish individual uslubning o‘ziga xos belgilarini aniqlash imkonini beradi.

Umuman, individual ijodkor uslubini tadqiq etish muayyan adibning badiiy mahoratini baholash bilangina cheklanmay, uning milliy adabiyot taraqqiyotiga qo‘shgan hissasi, poetik yangiligi va adabiy jarayondagi o‘rnini belgilash imkonini ham beradi. Shu bois kelgusidagi tadqiqotlarda o‘zbek adabiyotidagi alohida ijodkorlarning individual uslubini badiiy til, obrazlar tizimi, muallif pozitsiyasi, kompozitsiya va poetik tafakkur birliklari asosida qiyosiy-kompleks tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulton I. Adabiyot nazariyasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2005. – 272 b. https://akbt.terdpi.uz/uz/books/796?utm_source
2. Umurov H. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – Toshkent: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004. – 264 b. https://akbt.tkti.uz/uz/books/16180?utm_source
3. Quronov D. Adabiyotshunoslikka kirish. – Toshkent: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004. – 224 b. https://akbt.tkti.uz/uz/books/3663?utm_source
4. Виноградов В. В. О теории художественной речи. – М.: Высшая школа, 1971. – 240 с. https://danefae.org/lib/vvv/otxr/?utm_source
5. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М.: Искусство, 1979. – 423 с. https://search.rsl.ru/ru/record/01007698066?utm_source